

Система фізичного виховання як історично-обумовлений тип соціальної практики

ФВ виникло ще у первіснообщинному суспільстві. Потреба фізичного загартування у жорстоких умовах боротьби за виживання спонукала первісних людей передавати життєвий досвід у застосуванні знарядь праці, способів ведення мисливства і бойових дій своїм нащадкам. Таким чином поступово сформувалась ФВ. У монографічному дослідженні Н.І. Пономарьова наводиться великий етнографічний матеріал, який підтверджує наявність ФВ у всіх народів, що жили у добу первіснообщинного ладу.

Цікаві матеріали про військово фізичне виховання у древніх слов'ян, предків українського народу, наведені у дослідженні Є. Приступи, в якому розкриті витoki народної ФК в Україні з найдавніших часів. Обмежені матеріальні засоби існування і рівень культури того часу не дозволяють зробити висновок про наявність у первіснообщинному суспільстві навіть елементарної системи ФВ.

У державах античної Греції ФВ досягло високого рівня розвитку, про це свідчать чітка методика військово-фізичної підготовки у Спарті, Афінах, виникнення і розвиток Олімпійських ігор, досить розвинута матеріальна база (археологічні розкопки стадіонів, лазен і т.д.).

Хоча фізичне виховання у державах Древньої Греції мало переважно військову спрямованість, але є дані про те, що у цей період виникає і лікувально-профілактичний напрям фізичного виховання, пов'язаний з використанням загартовуючих процедур, купань у банях, масажу. Таким чином, можна зробити висновок про наявність елементарної системи ФВ вже у державах Древньої Греції.

ФВ в епоху феодального суспільства в першу чергу пов'язують із інститутом рицарства. У науковій і методичній літературі існує термін “рицарське ФВ”, чітко визначені його засоби: їзда верхи, плавання, мисливство, стрільба з луку, єдиноборство верхи та без коня, ігри з м'ячем (наприклад, гра “жеде пол” - гра яблуком, попередниця сучасного тенісу). Існували спеціальні викладачі, які навчали феодалів рицарським навичкам і рицарським чеснотам. Тому система ФВ того часу має назву система військово-фізичного виховання феодалів. Військово-фізичною підготовкою займалися і мешканці західноєвропейських міст, які прагнули досягнути незалежності від феодалів-рицарів.

На підставі аналізу документів, історичних матеріалів наукових праць Є. Приступа робить висновок, що найбільш системно завершеною була військово-фізична підготовка козаків у добу Запорізької Січі.

Слід зауважити, що у продовж багатьох віків необхідність військово-фізичного вишколу у зв'язку із військовою ситуацією була головним чинником

функціонування ФВ. Так, у XIX сторіччі війни Наполеона спричинили появу масових армій, що в свою чергу обумовлено необхідністю військово-фізичної підготовки громадянського населення багатьох держав Європи. Остання і була реалізована в таких національних системах ФВ як німецька гімнастика у германських державах, природньо-прикладна гімнастика у Франції, шведська гімнастика в Скандинавських країнах, а трохи пізніше і сокільська система ФВ у Чехії. Так, виникнення спортивно-гімнастичного руху „Сокіл” пов’язано із боротьбою славянських народів з імперією Габсбургів за культурну автономію, а потім – за національну незалежність.

Формування в кінці XIX на початку XX стріччя забезпечило створення розвинутих (завершених) систем ФВ у багатьох Європейських країнах. ФВ в усьому світі набуло статус навчального предмету. Спортивні заходи почали емоційно впливати на сучасну людину, як і засоби мистецтва. У період після другої світової війни. У межах ЮНЕСКО виникла мережа спеціальних установ, які сприяли організованому обміну досвідом у ФВіС. Так, навіть у відомих країнах Азії і Африки почали розповсюджуватися наукові основи сучасного ФВ у школі. При сприянні фахівців Північної Америки і Японії виникла можливість зробити загальним надбанням. Тисячолітні східні методи фізичного виховання і лікувальної гімнастики. Таким чином, кожний суспільно-економічний

формації притаманна своя система ФВ. Елементарні системи ФВ беруть свій початок від Древньої Греції. Національні системи ФВ виникли у другій половині XIX століття. Формування в кінці XIX на початку XX сторіччя наукових основ ФВ забезпечило створення розвинутих (завершених) систем ФВ. Розглянемо складові розвинутої системи ФВ.

Складові розвинутої системи ФВ зазначені у понятті система ФВ, до них відносяться : світоглядні, теоретико-методичні, програмно-нормативні та організаційні основи.

Функціонування системи ФВ забезпечується цілим комплексом соціальних умов:

- підготовкою професійних кадрів;
- сіткою спеціальних навчальних та науково-дослідних закладів; системою спеціальної інформації;
- системою лікарсько-педагогічного контролю; матеріально-технічною базою.

Професор Б.Шиян вважає, що до умов функціонування системи ФВ в суспільстві відносяться також наступні: бажання громадян реалізувати свої права на фізичний і духовний розвиток, які гарантовані державним законодавством; фінансове забезпечення галузі “ФКіС”.

Світогляд – це система поглядів на природу і суспільство. ФВ є органічною частиною загального

виховання, тому його світоглядні основи базуються в першу чергу на загально людських цінностях. Це підкреслено в преамбулі “Міжнародної Хартії фізичного виховання і спорту”, прийнятою ЮНЕСКО: “ФВіС повинні виконати більш ефективний вклад у пропаганду важливіших людських цінностей, які складають основу повного розвитку народів”.

Теоретико-методичні основи ФВ називаються також науковими або науково-методичними основами. Вони включають в себе науково-практичні знання про закономірності, засоби і методи ФВ. Розвиток цих знань в історичному аспекті розглянутий у попередній лекції.

До програмно-нормативних основ ФВ відносяться програмний матеріал, що відбирається і систематизується у відповідності із цільовими настановами, та нормативи, які встановлюються у чкості критеріїв фізичної підготовленості населення, які повинні бути досягнутими в наслідок ФВ. В більшості країн світу функціонування фізкультурного руху забезпечується в першу чергу державними програмами розвитку ФВіС. У “Міжнародній Хартії ФВіС” зазначено, що програми ФВіС повинні відповідати потребам індивідуума та суспільства. Що в цих програмах пріорітет повинен надаватися знедоленим верствам суспільства.

На підставі державних програм формуються програми ФВ в системі освіти, в самодіяльному фізкультурному русі. При цьому загальні нормативи

фізичної підготовленості доповнюються навчально-контрольними та іншими нормативами.

Організаційні основи ФВ передбачають функціонування відповідних організаційних установ і товариств, що керують розвитком ФВіС. Керівництво ФВіС здійснюється як з боку держави, так з боку громадських організацій. Єдність державних громадських форм організації ФВ забезпечує системність і поступальний характер розвитку фізкультурного руху у суспільстві.

Тищенко Валерія Олексіївна

Тищенко Валерія Олексіївна

Тищенко Валерія Олексіївна

Тищенко Валерія Олексіївна

Тищенко Валерія Олексіївна